

Landskap: Kalmar län Upptecknat av: P. J. Pettersson
 Härad: Södra Adress: Helingsjö
 Socken: Gullabo Berättat av Johannes J. A.
 Uppteckningsår: 1931 Född år 1806 i Lövåla Gullabo

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Uppteckningen rör sig om den bortrövade kvinnan,
 jag vill här beskriva ett par små berättelser
 som härstämmer från 18-hundratalet, vilka jag
 hörde berättas av y. J. A. under min barndomstid,
 det rör sig om en bondhustru Lovisa Jönsson från
 Lövåla i Gullabo socken, och Tomas som huvud-
 församling, hon hade fött en son och allt hade
 gått lyckligt och bra, och man hade snart
 skyddat henne för troll och annat dögligt som
 våra förfäder ständigt var utrusta för under
 den gamla hedniska och vidskepliga tiden.

Skriv endast på denna sida!

MÄNDRE TILLFÖRLITLIGT

allt hade gått efter deras önskan under havandetiden ³²
och även under de 6. veckor som bestämt var till att
gå i byrke efter ett gosselann, dät skilde endast en
dag nämligen lördagen, på söndagen skulle Lovisa taga
prästen i handen och få guds välsignelse övar sig,
dät var på denna lördag sorg och remod inträdde uti
förmetyer, ty hustrun hade blivit lemnad ensam åt sig
själv för en stund då hände dät sorgliga, Lovisa var i
färd med att tvätta sig och ordna sitt hår, och hade för
län skold lagt ifrån sig alla skyddsmedel, utom hös-
sett som hängde vid hennes hals, vilkett blev hennes
räddare, vid han stod där uppsatt med sitt hår, infan
sig en stor gättelik trollgöble, som genast tog henne och
får iväg med henne inåt den stora urskogen som grän-
sade tätt intill gården, och där trollen hade sin grotta.

2
2969

MINDRE TILLFÖRLITLIG

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

33

Här fick den stachsars kvinnan tillbringa tre
dryga dygn bland en mängd av oförsynda och jä-
gärsna troll som plögade henne natt och dag med
slakt som de bedrev med henne under tiden, men
då hon bar på sig blev hennes beskyddare,
ty trollen förvände icke taga det ifrån hennes hals
och själv visste hon att behålla det, ty hon visste att
det var hennes enda räddare, hur trollgubbarna än
plögade henne behöll hon det kvar på sin hals,
men efter tre dagar måste trollen släppa henne, ty
de förvände icke hålla henne kvar uti sitt fångelse
uti trollkålan, nu fick samma yätte till trollgubbe
fara hem med henne igen, han släpte henne på
gårdplanen åt sig själv, och begav sig snart in
åt skogen som gränsade där till intill gården, —

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

2969

MINNRE TILLFÖRLITLIGT

34
här kom hennes man och hämtade sin hustru
uti medvetlost tillstånd, prästen hämtades till henne
så han hade blivit så återstuld, så att han kunde re-
dogöra för sin resa och de tilldragelser som timadt uti
samband härmed, nu vidtog prästens de ätyärdar som
älag honom vid sådana fall som här var fråga om för
att renyöra henne ifrån och befria henne från trollens
makt över sig och lät omgäncle han hade fått ye-
nangä hos läm mot sin rebya, då han hade avlagt
en full behännelle häja hade prästen först
taga henne med sig till byrhan och här fortsätta
med de reuella bönar som tillhörde prästen att
läsa över en hyskogängshuinn, därefter var
han åter insatt såsom en kristlig medborgare
i församlingen och hade frihet att vistas bland människor,

och snart var Lovisa lika högt achtad av sina
 grannar och allt var glänt för en tid framåt, och där
 skamfläcka hon hade rått ut för var nu utplånad,
 man så kom en dag att kännes man blev sjuk
 och denna sjukdom medförde döden inom några
 dagar, och nu var Lovisa ensam med sin son den
 som föddes vid detta tillfälle då hon blev troll-
 tagen, det var enda barnet, Lovisa var ännu en
 sön och fagar kvinna, och ungdomsvennet fanns
 ännu kvar inom kändes byåta, och snart var allt
 sorgligt glänt och tiden började se yrare ut för
 kenne än någonsin för, snart fick hon besök
 av en till synes bättre herre, som såg bra ut
 och visade sig som en uppertig och fin man, men
 vinn denne fine man var det fick hon allraig reda på,

troligen för än dätta var föresatt, och därför ³⁶
skade han ut för en tragedi, som skilde henne
ifrån människor för alltid. villkett hon bar skolden
själv till, ty hon tyände sig uti ungdomsåren och
ville sällkapa med män som föll henne i smaken
och dätta gjorde att hon tog av sig ringar och alla
andra skrymsaker och vördelichen och hände sig
såsom en fri kvinna, och dätta gjorde att besöken av
dän fine hærren blev allt tätare, hon gjorde sina
promenadar med honom ute i det fria, medan
hannes gärdspolke skätte sina systrar på gården, och
hannes hembranst fäste man sig icke vid, ty hon
brann på obestämda tidar, och man hyste inga som
kännt tankar på att hon skulle bli borträvad och
bortförd för alltid, och icke tänkte man på att dätta var en
trollygabelle.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

2969

MINNRE TILLFÖRLITLIGT

37
som där nyöna barisa promenerade med om
dagarna, så kom den dag hon alldrig mer återvände
till sin gård, man gjorde i ordning med att söka
efter henne, men alla försök vare löslösa, hon var
och förblev borta, nu förstod man att hon var
tralltagen för andra gången, och nu hade man icke
någott hopp om att få återse henne mer,
tiden gick och sönerna växte upp och blev storäbräftig
och hade övertaget sin föräldragård, han var nu tyugo
år, då han var ute på jakt, då han fick se en till
synes gammal häxa sittande på en stubbe, han såg
på henne, och hon tilltalade honom och nämde ho
nom vid namn, berättade för honom hur allt var
och sade att han var Johans moder, och att han
alldrig mer borde komma dit märskvar befar sig.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

2969

INDRE TILLFÖRLITLIG

38
man denna gången visade dän wachra Laisa
sig också för sista gången för sin sön, han hade nu
velatt taga henne med sig hem man dätta honde
icke låta sig göra därför att hon war nu så för-
trollad så att hon honde aldrig befinna sig blän
hristna människor mera, och om så skulle hända
att hon nu skulle ramma från däm, så skulle
genast komma och hämta bort henne igen
och från dän dagen fick sönem aldrig se henne
mer, han gick bort från honom medan han ännu
stod och såg efter henne, dätta rykte har vi fått
ofta höra berättas, och har gått från far och
till sön, allt sedan dätta hände och har
waritt en ganska uprörande historia som
ännu låter höra sig uti bygderna.

Skriv endast på denna sida

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

2969

ANDRE TILFÖRLITLIG

39
Samma berättare talade om i sin tid hur
yemyftliga trollen var att få låna bitllor och and-
ra materialer utan blott man var pantlig till
att återställa långodsett igen, med något av mat-
varor med långodsett till gengäld då man stäl-
de hem dätamma, man fick aldrig se trollen
man gick endast till deras grötta och jäknyär-
de dät man önskade låna, samt bestämde tid
då man ville avhämta dät, så stod dät utan-
för grötta då man kom, man fick då tala
om hur länge man behövde hava dät till låna
samt bestämma dag och tid, då man kunde
återställa dän lånade varan, trollen fäste
icke något uppseende vid på hur lång tid
man behövde dät, blott att tiden var bestämd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

2969

MINNRE TILFÖRLITLIGT

40
så att dät icke drog över någon dag.
yarde man dät hade man stora obehag att
vänta från trollen, och tillham att man fick
alldrig låna något av dem mer, icke källas fick
man göra någon skada på dät med vilja ty dät
viste trollen, då blev dät även efterräkning
på ett eller annat sätt från trollens sida, men
kom man att göra någon skada på dät lärade
utan att nå för dät hade man endast att
säga till då man stälde hem dät, så var dät
förblivet, man lärade sådana större härl utav
trollen då man skulle slakta, såsom större
bitlar, män då man stälde hem härden lade
man alltid i något av slaktet såsom hovar
fläsk, hött o.d., då vart man vän med trollen, —

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

2969

VIDRE TILLFÖRLITLIGT

11

2969

MINDRE TILLFÖRLITLIGT
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000

Lät berättas ofta ännu uti våra trakter om troll som hade sitt näste här inom silhövda församling, husyöt, där de bodde vid en stor beake som än i dag benäms för brattrölliden där förs även stora stenrösen som har bildat grötter och länliga gångar, män är nu under tidsäldern nedrasat och fänvallat, dessa troll som bodde där var mycket förmögna, och var uti besittning av allt som behövdes uti ett väl ordnat hem, dessa trollen kärade ut härl till mäniskarna som bodde runt om deras omgivning, män dätta tog ett hastigt slut, som en piga var skold till, hon kom då håller alldrig mer hem med livett, för än att hon avlämnade kroppskittellen behagade hon arena uti där.

42
och så ställa där ifrån sig utanför grötlan
med smutten uti utan till att säga Lät sedvanliga
tack för län, han avlämnade sig springande, men
upphans av en trollgobbe som bramadde hånne
till döds, här fant man hånne samma dag, och
man förstod då att dät icke stod rätt till med
långodskett, samma kväll kom Trallen fram
till bondgården med kittellen och smutten
uti, och härmed var gatan löst, dät var icke
tänkbart att återställa kittellen då dän var
renyard, ty trallen avskydde sådana härl som
mäniskor hade orenätt uti, och från dän
dagen lärades icke ut någott från trallen
uti brättralliden, män en stut tog trallen av
dän banden i yenzäld för kittellen. så stutar
berättelsen.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

2969

SKRIV
TILLFÖRLITLIGT

Samma berättare som följande, berättar om pigan ⁴³
som blev bärsytagen, hur hon blarade sig för trollen,
dätta hände även uti Kästmaholts masku då pigan var
och vallade brenturen, då ett par stora troll kom och
tog henne och försade in henne uti sin grotta, men
hon fröchtade sig icke för det ty hon hade tänkt
ut hur hon skulle ställa sig gent emot trollen, då
hon kom in i bärsygalan var hon rash till att rita
en sirkel mitt på yordgalvett, och stälde sig sjätte
däruti och skrev yera nam inuti sirkellen på tre
ställen här sat hon inom denna sirkel under tre
dygn, och såv däri på nättarna, här kunde hon
hålla sig uti foe och loga, utan minsta förnär-
melse av trollen, ty de förvridde icke trädde
övar denna sirkel, för att närma sig pigan.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

2969

14

2969

pigan ätlydde icke trollens uppmaningar att
 tillintetyöra rishellen samt med hvirsti nam, han
 efterfölydde icke dätta, han endast tänkte på sin
 frihet som han var folkomligt säkar på att där
 skulle komma då han hade uthärdatt de tre dygn
 som trollen skulle hväljas övar häns, längre han
 de där icke uthärda dät dät viste han säkert,
 efter de tre dygnen blev han frigiven och utförd
 ur grottan utan någon som häst tillfogad skreda
 av trollen, under tiden hade pigan hört trollen tala
 om, vad människorna var lömska som lät infän-
 ga sig av trollen, och huru lätt dät varo för dem
 att bortdriva dem från sina gömställen om de
 endast hade reda på vad de skulle använda
 för medel härtill, dock var denna pigan där blöthaste

 MINDRE
 TILLFÖRLITLIGT

— nu var det pigan som hade inhämtat goda lärdomar⁴⁷
av trollen under tiden då de trodde att hon såv, dock
befor hon sig uti väkelt tillstånd, hon berättade
alla tilldragelser som hade förhållit under den
tid hon hade varit uti denna fångenskap,
och snart var man på det klara med hur man
skulle bli av med trollen som så länge hade
huserat där i bygdaarna, det hela inskränkte
sig till att resa kresti handbild vid gröttaas
ingår och skriva ymn man på dötammes
vilhet man fick antita prästen till som även
var med och riste dätta bort, från samma dag
dag var trollen försvanna från deras gränser
och har aldrig uppenbarat sig några troll sedan,
slutar sägermannen sin berättelse.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

2969

MINNRE TILLFÖRLITLIGT